

PESTYCYDY ŚRODKI CIEZYNFEKCYJNE DEZYNSEKCYJNE DERATYZACYJNE	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-66 6052-07 <i>As. kah.</i> <i>x 16</i>
	BIOLOGICZNA METODA OZNACZANIA OSTREJ TOKSYCZNOŚCI DOUSTNEJ PESTYCYDÓW NA SZCZURACH	

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy jest biologiczna metoda oznaczania toksyczności ostrej doustnej pestycydów na szczurach na podstawie średniej dawki LD_{50} wyrażonej w mg/kg wagi ciała.

1.2. Zastosowanie. - Do klasyfikacji toksyczności podstawowych substancji czynnych środków ochrony roślin oraz form użytkowych pestycydów.

1.3. Dokumenty związane. Weil C.S. - "Calculation of Median - Effective Dose", Biometrics, September 1952, 255-263. /Tabele załączone/

2. METODA OZNACZANIA

2.1. Materiały

- a/ strzykawki lekarskie od 1 ml do 10 ml - w zależności od objętości podawanego roztworu,
- b/ sonda /igła do iniekcji nr 7, lekko wygięta, zakończona kulką z cyny/.

2.2. Zwierzę testowe. Szyszury białe lub kapturowe jednej płci, względnie obu w równej liczbie w serii doświadczalnej, w wieku od 3 do 6 miesięcy, o wadze od 150 do 350 g.

2.3. Odczynniki

- a/ oleje roślinne jadalne /arachidowy, kukurydziany, oliwkowy/,
- b/ woda destylowana,
- c/ lecytyna,
- d/ tyloza,

Zgłoszona przez
Państwowy Zakład Higieny
Zakład Dezynfekcji
Dezynsekcji
Deratyzacji

Ustanowiona przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej dnia 12.5.1966 r. jako norma obowiązująca w zakresie metod badań od dnia ~~1.3.1966 r.~~ 22.11.1966 r.

/Mon. Pol. Nr *72/966* poz. *336* /

2.4. Roztwory. Do oznaczeń używa się wodnych lub olejowych roztworów badanego środka w czterech stężeniach, przygotowanych wg postępu geometrycznego. Stężenie należy tak dobrać, aby działanie trujące powodowało śmiertelności mieszczące się w granicach przewidzianych przez tabele /kolumna r/. W tym celu przeprowadza się badanie wstępne na 8 szczurach, biorąc na jedno stężenie 1/2 osobniki. Ilość roztworu, zawiesiny lub emulsji badanego środka oblicza się w założeniu, że na 150 g szczura przypada 0,5 ml przy substancjach silnie toksycznych, natomiast 5 ml przy substancjach mało toksycznych. Przy ilości 5 ml jako rozpuszczalnika nie można używać oleju jadalnego. Wstępne badania należy uznać za udane jeżeli śmiertelności na poszczególnych poziomach dawkowania znajdą swój wariant w niżej zamieszczonej tabelicy.

Tablica 1

Zestawienie śmiertelności wymaganych
w doświadczeniu wstępnym

Poziom dawkowania			
I	II	III	IV
0	0	1	2
0	0	2	2
0	1	1	2
1	0	1	2
1	0	2	2
1	1	1	2
0	0	2	1
0	1	1	1
0	1	2	1

2.4.1. Przygotowanie roztworów. Naważki badanej substancji przygotowano dla czterech kolejnych stężeń określonych szacunkowo w badaniu wstępnym,

rozpuszcza się w 100 ml porcjach rozpuszczalnika, w przypadku trudno rozpuszczalnej substancji - mieszaninę należy lekko podgrzewać do momentu rozpuszczenia substancji.

2.4.2. Przygotowanie zawiesin. Naważki badanej substancji przygotowane dla czterech kolejnych stężeń określonych szacunkowo w badaniu wstępnym w postaci subtelnie rozstartego proszku /proszek winien przechodzić przez sito o średnicy oczek 0,15 mm - sito nr 6 wg Farmakopei Polskiej/ zawiesić w 100 ml 1-4% koloidalnego roztworu wodnego tylozy.

2.4.³ Przygotowanie emulsji. Subtelnie rozdrobnione naważki badanej substancji przygotowane dla czterech kolejnych stężeń /określonych szacunkowo w badaniach wstępnych/ wprowadzić do 100 ml cylindrów miarowych z doszlifowanym korkiem, zawierających 15 ml oleju jadalnego z dodatkiem 0,75 g lecytyny. Całość należy dobrze wymieszać i uzupełnić wodą destylowaną do 100 ml. Emulgować krótko przed zadaniem dawki testowej.

2.5. Sposób obliczania. Partię zwierząt doświadczalnych przeznaczonych do badań należy przetrzymać w hodowli przez okres 10-12 dni w celu sprawdzenia ich stanu zdrowotnego i adaptacji. Następnie wyselekcjonowane zwierzęta umieszcza się x na okres 12-1⁸ godzin pojedynczo w klatkach zaopatrzonych w butelki z wodą, celem przegłodzenia. Na jedno stężenie przeznacza się 10 szczurów. Temperatura i wilgotność powietrza w pomieszczeniu w czasie badań powinna być w przybliżeniu taka jak w okresie adaptacji zwierząt. Równocześnie należy wykonać próbę kontrolną, licząc nie równą grupie badanej.

2.5.1. Sposób podania roztworu badanego środka. Do strzykawkii lekarskiej z wmontowaną metalową sondą nakiera się 0,5 względnie 5 ml badanego roztworu dla szczura o wadze 150 g. Lewą dłoń chwytając zwierzę od strony grzbietowej w ten sposób, aby palcem wskazującym i kciukiem silnie naciągnąć skórę w okolicy szyjnej, a pozostałymi palcami nacisnąć część brzuszną. Tak uchwytane zwierzę odwraca się. Sondę należy wsunąć do pyszczka od strony prawej. Prawidłowo podana sonda powinna wejść lekko. W przypadku wyczucia oporu manipulację należy przerwać, gdyż wciskając sondę "siłą" można trafić do tchawicy i spowodować śmierć zwierzęcia przez uduszenie. Po podaniu preparatu klatki zaopatruje się w dostateczną ilość karmy. Śmiertelność notuje się po upływie 24 do 48 godzin od chwili podania. W przypadku wolno działającego środka śmiertelność notuje się po upływie 96 godzin. Obserwacje zwierząt prowadzi się przez

2 tygodnie, aby móc wykryć wypadki opóźnionej toksyczności.

2.5.2. Przykład oznaczania toksyczności ostrej dieldrinu. Na podstawie badań wstępnych ustalono następujące stężenie roztworów: I, 5,1 g/100 ml, II, 3,2 g/100 ml, III, 2 g/100 ml i IV, 1,25 g/100 ml - /mnożnik postępu geometrycznego = 1,6/ - powodujące przy 0,5 ml na 150 g wagi szczura dla odpowiednich stężeń śmiertelności wynoszące: przy stężeniu I - 100%, II - 60%, III- 40%, IV - 0%.

Dla ułatwienia dawkowania substancji sporządza się tabelkę wagi zwierząt i oblicza ilości mililitrów przypadające na określony ciężar zwierzęcia.

Tablica 2

ciężar w g	150	155	160	165	170	175	180	185	190	195	200
ml szczura	0,50	0,52	0,5 ³ ₅	0,55	0,57	0,58	0,60	0,62	0,63	0,65	0,67

Dawkę wyrażoną w ml/szczura należy przeliczyć na mg/kg wagi ciała.

Dane liczbowe przykładowego doświadczenia wstawia się w tablicę 3 kolumny 1,3,4.

Tablica 3

1	2	3	4
Stęż. g/100ml	Dawka mg/kg	Liczba zwierz.	Liczba padłych
1,25	41,6	10	0
2,00	66,5	10	4
3,20	106,7	10	6
5,10	169,2	10	10

Obliczną średnią dawkę w mg/kg dla każdego stężenia umieszcza się w kolumnie 2 Tab. 3.

2.5.3. Obliczenia. Wyniki badań oblicza się posługując się następującymi zależnościami:

$$\log m = \log Da + d/f + 1/$$

gdzie:

m - przeciętna ID_{50} w mg/kg,

Da - log najniższej dawki,

d - log mnożnika dawek /mnożnik postępu geometrycznego/,

f - zmienny czynnik odczytywany z tablic.

Granice ufności ID_{50} dla prawdopodobieństwa 0,95 oblicza się z wzoru:

$$\log ID_{50} = \log m \pm 2 \hat{\sigma} \log m$$

gdzie:

$$\hat{\sigma} \log m = d \cdot \hat{\sigma} f$$

$\hat{\sigma} f$ = współczynnik odczytywany z tablic

2.5.4. Przykład obliczenia

Odczyty z tablic:

dla kombinacji 0 4 6 10 /kolumna 4, tab. 3/
odczytuje się z załączonych tablic wartości
f i $\hat{\sigma} f$

$$f = 0,50000$$

$$\hat{\sigma} f = 0,23094$$

Odczytywane wartości podstawia się do wzoru:

$$\log m = \log Da = d/f + 1/ = 1,6191 + 0,2041/0,50000 + 1 = \underline{1,92525}$$

$$\log ID_{50} = \log m \pm 2 \hat{\sigma} \log m = 1,92525 \pm 0,0942 = 84,2/67,8 \text{ do } 104/$$

$$ID_{50} = 84,2 \text{ mg/kg.}$$

K O N I E C